

בעזה שיי"ת

דף התמצית

פסחים מדף כ"ה עד כ"ט

תמצית מה שלמדנו במסגרת תורתך שעשועי
פרשת במדבר תשע"ד לפ"ק

שיעור השבוע פ'נשא

יום א	מס' פסחים דף ל
יום ב	מס' פסחים דף לא
יום ג	מס' פסחים דף לב
יום ד	מס' פסחים דף לג
יום ה	מס' פסחים דף לד

מסגרת תורתך שעשועי
זכרם נחגה יוסם ולילה
התאחדות אברכים
שע"י קהל יטב לב ד'סאטמאר

התאחדות אברכים נוסדה בשנת ה'תרס"ח (1907) ונמצאת בראשית דרכה. מטרתה היא להעביר תורה ודרכי חיים לילדי ישראל ולתמוך בהם במסגרת תורתך שעשועי.

ואם איתא - אמאי לא פריך דמה לכלאי הכרם דאסור אף שלא כדרכך?¹
 אביי - בבשר וחלב נמי לוקין שלא כדרכך דלא נאמר אכילה.
 ואידך - כיון דקא גמיר מנבילה² אינו חייב רק כדרכך כמו בנבילה.
 אביי - לכן לא כתיב אכילה בגופו לומר דלוקין שלא כדרכך.
 ומקשינן - אמאי לא פריך דשאני כלאי כרם דלא הי' לו שעת הכושר [דאין נאסרין אלא גדוליהן]?
 רב אדא בר אהבה - זאת אומרת דכלאי הכרם עיקרן נאסרין, ועיקרין הללו הי' להם שעת הכושר.³
 רב שמעי' - **המעביר עציץ נקוב בכרם** אם הוסיף מאתים⁴ אסור, ומבואר דאם לא הוסיף מותר?
 רבא - ב' קראי כתיבי - **הזרע** דמבואר דאף זרע אסור, **והמלאה** דרק מה שנתמלא אסור, ועיי' זרוע מעיקרו בהשרשה⁵, וזרוע ובא רק הוספה אסור.

האם מתרפאין באיסורי הנאה

ר' יעקב בשם ר' יוחנן - בכל מתרפאין כשיש סכנה חוץ מעצי אשירה.
 ובדליכא סכנה אף בכל אסור.
 והטעם דעצי אשירה אסור - דתניא בשם ר' אליעזר **דמבכל נפשך** - למידין דאם חביב עליו גופו יותר מממון ימסור גופו להי⁶, **ומבכל מאדך** - דאם ממונו חביב יותר.
 רבין בשם ר' יוחנן - אף עיי' גילו עריות ושפי'ד אין מתרפאים.
 הטעם דגיי' - דתניא רבי אומר - דכ' בנערה המאורסה **כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה**, מקיש רוצח לנערה המאורסה דכמו בנערה המאורסה ניתן להצילה בנפשו של הרודף⁷, אף רוצח ניתן להצילו בנפשו.

¹ ועיי' בתוס' נילף במה מצינו דאף בבשר וחלב חייב שלא כדרכך עיי'ש.
² עיי' ברש"י דלאו דוקא דמטריפה גמרינן, ועיי' שם פ"י אחר ונדחה.
³ כן הי' הס"ד (רש"י, ועיי' ברש"י דרך אחר בסוגיא עיי'ש).
⁴ עיי' בתוס' דגם הגבעולין והקש נאסרו עיי'ש.
⁵ דיליף בספרי דעולה בא' ומאה (רש"י).
⁶ דלפני השרשה כמאן דמונח בכד דמי (רש"י).
⁷ והמתרפא מעצי אשירה נראה כמודה בה (רש"י, אולם בתוס' פ"י דמייירי דאפשר למשוך עיי' לעיי' כגון עיי' שדים אבל עיי' תחבושת מעיי' מותר).
⁸ דכ' ואין מושיע לה - דאם יש מושיע מציל בכל אשר יכול (רש"י).

שלא כדרך אכילה ושלא כדרך הנאה

ר' אבהו בשם ר' יוחנן - **כל איסורין שבתורה לוקין אלא כדרך אכילתן**.¹
 רב שימי בר אשי - למעוטי אם אכל חלב חי².
 איכא דאמרי דרב אבהו בשם ר' יוחנן - דכל איסורין אינו לוקין רק בדרך הנאתן.
 רב שימי בר אשי - למעוטי הניח חלב שור הנסקל עיי' מכת³, וכש"כ אם אכל חלב חי דפטור.
 וכן אמר רב אחא בר עוי' בשם רב אשי בשם ר' יוחנן.
 ר' זירא - אף אגן נמי תנינא, דאין סופגין מלקות ממשקה דפירות ערלה רק היוצא מזתים וענבים, אבל תותים ורמונים לא, ועיי' הטעם דאינו אוכל ונהנה⁴ כדרכך.
 אביי - שם הטעם משום זיעה בעלמא, דאי הטעם משום דאינו כדרכך, אמאי לא אשמעינן פרי גופא כשאוכל שלא כדרכך [כגון שבישל אגוזין].

אביי - הכל מודים **בכלאי כרם**⁵ דחייב אף שלא כדרכך, דלא כתיב ב' אכילה, רק פן תקדש המלאה דמשמע דלא תהנה ממנו.

דף כ"ה

מיתבי - לאיסי בן יהודה למידין **דבשר וחלב אסור מה"ת** דכ' שם כי עם קדוש אתה, ובטריפה כ' ואנשי קדש תהיון לי, ושם אסור באכילה, כמו"כ בבשר וחלב, ובהנאה למדין מקו"ח דמה ערלה דלא נעבדה עבירה אסור בהנאה, כש"כ בשר וחלב דנעבדה בו עבירה [דאסור לבשל].
 ומקשינן - דמה לערלה דלה הי' לה מעולם שעת הכושר⁶, משא"כ בבשר וחלב?
 חמץ בפסח יוכיח - דהי' לו שעת הכושר ואסור.
 מה לחמת בפסח - דכן ענשו כרת, משא"כ בבשר וחלב?
 כלאי הכרם יוכיחו⁷ - דאין ענשו כרת.

¹ נחלקו הראשונים בזה אי פטור רק ממלקות, או דאסור רק מדרבנן או דמותר לגמרי עיי' בזה.
² עיי' בתוס' דבשר עוף דרכו לאכול חי, ועיי' בראשונים.
³ דדרך הנאתו הוא בהבערה ולמשוח עורות (רש"י, ומבואר דאם הבעיר חייב, ואינו כן דעת הרמב"ם דסובר דרק באכילה חייב, ועיי' באחרונים).
⁴ כן מבואר ברש"י.
⁵ עיי' בתוס' אמאי לא נקט חולין שנשחטו בעזרה, ובשר וחלב.
⁶ עיי' בתוס' דיש בערלה שהי' לה שעת הכושר עיי'ש מה שתירצו.
⁷ ובמס' חולין (קט"ז). פרכינן אמאי לא מוכיח מערלה (רש"י, ועיי' בתוס' אמאי לא אמר שור הנסקל יוכיחו עיי'ש).

רבא - מנא אמינא לה דתנן היו פתוחין בעליית ביהמ"ק שבהן משלשלין האומנים בתיבות כדי שלא יזינו עיניהם מבית קדשי קדשים, והא הכא דלא אפשר [דבעינן לתקן] ואפ"ה הי' עושים בתיבות כדי שלא יכוונו ליהנות^{כא}?

ותיסברא - האמר ר"ש בן פזי בשם ר"י בן לוי בשם בר קפרא - דקול ומראה וריח של הקדש אין בהן משום מעילה^{כב}, וא"כ כיון דמדאורייתא שרי אמאי אסרו בדאפשר^{כג}? וע"כ דמעלה עשו בקדשים.

איכא דאמרי - רבא מביא רא"י דרק מעילה ליכא בקול ומראה וריח אבל איסורא איכא^{כד}, והיינו לעומדים בפנים, ואע"ג דלא אפשר וקא מכוין? לא - מיירי להעומדים בחוץ.

דיון בדברי בר קפרא דקול ומראה וריח אין בהן משום מעילה

האם ריח אין בהם משום מעילה? והא תניא דאם מפטם קטרת להתלמד בה או למוסרה לציבור פטור, אבל אם עשה להריח חייב [דכן כ' איש אשר יעשה להריח וגו'], והמריח בה פטור אבל מעל?

רב פפא - קול ומראה אין בהן משום מעילה כיון דאין בהן ממש, אבל ריח אם עלה תמרתו אין בו משום מעילה כיון דנעשית מצותו, אבל לפני שעלה תמרתו חייב דיש בו ממש בסממניו^{כה}.

ומה דתרומת הדשן דנעשית מצותה ואפ"ה מועלין בה - דכ' ושמו אצל מזבח שלא יפזר, ושלא יהנה? אין למידין מהתם, דתרומת הדשן ובגדי כהונה דכ' שם והניחם שם דבגדים טעונים גניזה, הוי ב' כתובים ואין למידין.

ומקשינן - דלר' דוסא דסובר דרק כה"ג אסור אבל כהן הדיוט מותר, והניחם שם באה למעט דלא ישתמש כה"ג בזה ביוהכ"פ אחר מאי איכא למימר?

כיון דבעגלה ערופה כ' שם דשם תהא קבורתה, וביחד עם תרומת הדשן הוי ב' כתובים.

ונערה המאורסה למידין מרוצח - דמה התם יהרג ואל יעבור, כמו"כ הכא תיהרג ואל תעבור^{כו}.

וטעמא דשפ"ד יהרג ואל יעבור - כי הא דבא לפני רבא דמושל העיר צוה להרוג ואם לא יענש בהריגה, וא"ל רבא מאי חזית דדמך סומק יותר מחברך.

מר בר רב אשי מצא לרבינא דה"י מושח בתו בגוהרקי דערלה, וא"ל דרק בשעת הסכנה מותר. א"ל - אישתא צמירתא נמי בשעת הסכנה דמי. איכא דאמרי - דא"ל דאינו עושה דרך הנאה [דהוא לאחר שיתבשלו ויוצא שמן בבית הבד].

הנאה הבאה לאדם בע"כ

באפשר או לא אפשר וקא מכוין - לכו"ע אסור.

לא אפשר ולא מכוין - כו"ע לא פליגי דמותר^{כז}.

באפשר וקא מכוין - אליבא דר' יהודה דסובר דדבר שאין מתכוין אסור בודאי אסור.

אליבא דר"ש דסובר דמותר - לאביי מותר, ולרבא כיון דאפשר אף ר"ש מודה^{כח}.

איכא דאמרי - אפשר ולא מכוין תלוי במחלוקת ר"ש ור"י.

לא אפשר ולא מכוין - לכו"ע^{כט} מותר.

לא אפשר ומכוין - אליבא דר"ש בודאי חייב דכיון דלדבריו הכל תלוי בכוונה.

אליבא דר' יהודה - לאביי מותר דלר' יהודה הכל תלוי באפשר ולא באפשר כיון דאוסר שלא בכוונה חזינן דאינו תלוי בכלל בכוונה.

לרבא - ר' יהודה באה רק להחמיר דאף שלא בכוונה חייב, אבל בודאי בכוונה חייב.

דף כ"ו

אביי - מנא אמינא לה דתניא, דר' יוחנן בן זכאי הי' יושב בצילו של היכל ודורש כל היום כולו, והכא דלא אפשר [מלדרוש ברבים ה' החג] ומיכוין ליהנות ושרי?

רבא - שאני דלתוכו עשוי [ואין הנאת צילו אסור^ל].

^{טו} ולפי"ז מבואר דאף האשה תיהרג, אולם ע"י בתוס' כאן ובכ"מ בש"ס ובראשונים דדנים בזה כיון דלא עבדה מעשה עי"ש.

^{טז} ע"י בתוס' דהיינו לכו"ע [אביי ורבא] אליבא דר"ש, דלרבא נחלקו ר"ש ור"י בלא אפשר ולא מכוין דבאפשר אף ר"ש מודה כדלקמן, וע"י במהרש"א דלפי"ז נחלקו בתרתי דלאביי אף ר' יהודה מודה בלא אפשר, ורק באפשר אוסר ר' יהודה עי"ש ובאחרונים.

^{טז} ולדבריו ר"ש מתיר בשבת רק ספסלים גדולים דא"א ליטול על כתפו (רש"י, וכן מבואר במס' שבת (כ"ט:)).

^{טז} הכא הכוונה לכו"ע אף ר' יהודה (תוס').

^כ רש"י, ועי' בתוס'.

^{כא} ע"י בתוס' דאפשר לומר דהיינו כר"ש עי"ש.

^{כב} מדאורייתא כיון דאין בהן ממש (רש"י).

^{כג} פרשנו לפי רש"י, אולם ע"י בתוס' דדחו דאף דבדרבנן אסרו ופי' באו"א.

^{כד} ע"י בתוס' מה דמביא מירושלמי עי"ש.

^{כה} והברייתא מיירי במריח בביתו (רש"י כאן, וע"י בכריתות (ו). דאפ"ל במקדש לפני שעלה תמרתו, וע"י ברש"י כאן אמאי דלא פ"י הכא כן, וע"י באחרונים).

ומקשינן דתניא - דאף חדש מותר^{כז}?
לא קשיא - הא דאוסר אליבא דרבי, והא דמתיר
לחכמים דמתירין.
ומקשינן - דאפשר דרבי סובר דיש שבח עצים בפת,
אבל זה וזה גורם מותר, א"כ בתנור מותר?
אלא לא קשיא - הא ר' אליעזר דסובר דזה וזה
גורם אסור, והא כרבנן [דסברי דאין שבח עצים
בפת^{כח}].

דף כ"ז

האי ר"א?

אין לומר דהיינו מה דתנן **בשאור של חולין ושל
תרומה דנפלו לתוך עיסה של חולין** ונצטרפו
וחימצו - דלר"א תלוי בהאחרון, ולחכמים אינו
חילוק דאינו אסור אלא אם יש בתרומה להחמיץ
כולו^{כט}, וביאר אביי - דלר"א הולכין אחר האחרון
דוקא דקדם וסילק האיסור אז אם ההיתר אחרון
אינו אסור^ל, אבל אם לא סילקו אסור, וע"כ
הטעם דזה וזה גורם אסור.

ממאי דטעמא הוא כדאביי, אפשר דהטעם הוא
דהולכין אחר אחרון בכל אופן אף דלא סילקו
[דאזלינן אחר גמר], אבל בבת אחת שרי?

אלא ר"א דעצי אשירה דתנן **דאם נטל עצים מעצי
אשירה אסורין בהנאה**, ואם היסק תנור חדש בהם
יותץ, וישן יוצן, ואם אפה פת בהם אסורין, ואם
נתערבה באחרות ואחרות באחרות^ל - כולן
לחכמים אסורין בהנאה דאין פדיון לע"ז, ולר"א
יוליד דמי עצים^ל לים המלח, ומבואר דלר"א^ל זה
וזה גורם אסור.

ואין לומר דדוקא על ע"ז דחמיר איסורה משא"כ
בשאור איסורין - דא"כ אמאן תירמי?
ועוד דתני בהדיא - דר"א אוסר בכל איסורין
שבתורה.

ולמ"ד דסובר דמב' כתובים מלמדין - הכא שאני
דבי מעוטי^כ כתיב, דבתרוה"ד כ' ושמנו דדרשינן
ולא אחר, ובערופה כ' הערופה.

דיון במחלוקת אביי ורבא דלעיל

ת"ש - **הכניסה עגלה^כ לרבקה ודשה כשירה**, דלא
נתכוין לכך.

בשביל שתינק ותדוש פסולה, והכא לא אפשר
[דצריך שתינק] וקא מכוין, וקתני פסולה?
ואין לומר דשאני התם דכ' אשר לא **עבד בה** מכ"מ
- דא"כ ברישא אמאי כשירה?

ומתרגינן - דדמיא להא דתנן בפרה אדומה^כ **דשכן
עליה עוף כשירה, אבל עלה זכר פסולה**.
וביאר רב פפא הטעם - דכ' עבד וקרינן עובד,
דהיינו עובד דומיא דעבד דדוקא בדניחה לי
פסולה^כ.

ת"ש - **אבידה לא ישטחנה לא ע"ג מטה ולא ע"ג
מגוד לצורכו אבל לצורכה מותר**, ואם נזדמנו לו
אורחין אסור אף לצורכה, ומבואר דאף בלא אפשר
אסור במכוין?
שאני התם - דקלי לה משום עינא בישא, או משום
אורחין גנבים.

ת"ש - **מוכרי כסות של כלאים** מוכרין כדרכן,
ובלבד שלא יכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני
גשמים, והצנועין [פרושים] מפשילין לאחוריהם
במקל, והכא הכא דאפשר כצנועין ומותר כשאני
מכוין?
תיובתא לל"ק לרבא.

ולא יסיק בו תנור וכוריים

ת"ר - **תנור שהיסיקו בקליפי ערלה וקשין דכלאי
כרם^ל חדש יותץ**, אבל בישן יוצן [דלא יאפה בו פת
בהיסק זה].

ואם עבר ואפה בו פת - לרבי אסורה דיש שבח
עצים בפת, ולחכמים מותרת דאין שבח עצים בפת.
ואם בישלה^{לא} ע"ג גחלת דהאיסור כבר כלה לד"ה
מותר.

^{כז} דזה וזה גורם מותר, ועי' בתוס' דלכאורה רק בדיעבד
אסור ע"ש.

^{כח} רש"י להלן (כ"ז). ועי' במהרש"א שם, וע"ש ברש"י
לכתחילה סברי רבנו יוצן דלכתחילה אסור ע"ש.

^{כט} ועי' בתוס' מהו אם ההיתר נמי יש בה כדי להחמיץ.

^ל דכיון דסילקו אע"ג דהועיל קצת כבר בטל ואינו חוזר וניער
(רש"י, ועי' באחרונים דלחכמים אם יש בתרומה להחמיץ
כולו אע"ג דסילקו אסור ע"ש).

^ל עי' בתוס' כאן ובביצה (ג:).

^ל רש"י, אולם עי' בתוס' בע"ז (מ"ט:): דחולקים ע"ז, ועי' שם
בראשונים.

^ל ומצי לאוקמי כרבנן עי' ברש"י, ועי' במהרש"א.

^כ עי' בתוס' הטעם דבעינן ב' ע"ש.

^כ ובתוספתא תני לה גבי פרה (תוס').

^כ מיייתי המשנה כאן דרב פפא קאי עלה (תוס').

^כ ולמדין פרה אדומה מגז"ש עול עול (רש"י). ועי' בתוס'
דלכאורה בעלה עליה זכר לא ניחא לי דמפסיד הפרה ע"ש.

^כ דקליפי ערלה אסור דאף הן בכלל פרי, וקשין אסור בכלאי
כרם דלא כ' פירי (רש"י).

^{לא} דוקא בדיעבד - עי' בתוס'.

רבא - אינו דומה לערלה, דשם בטילה במאתים, אבל הקדש אף באלף^מ אינו בטל.

רבא - הלא מעל המסיק, וכל היכא דמעל הוא יוצא לחולין^{מב}, ואמאי פת אסורה?

רב פפא - הכא מיירי בעצי שלמים [דקדשים קלים אין להם מעילה דלאו קדשי ה']^ה, ואליבא דר' יהודה דבמעילה בשוגג מתחלל, אבל לא במזיד, דכיון דאין בו דיני מעילה אינו יוצא לחולין, וכמו"כ הכא בעצי שלמים כיון דאין בהם מעילה אינו יוצא לחולין^{מג}.

ואע"ג דתניא דכל הנשרפין [דאסורין בהנאה] אפרן מותר חוץ מעצי אשירה, ואפר הקדש לעולם^{מד} אסורים, ומבואר דאף כשמעל אסור?
רמי בר חמא - מיירי דנפלה דליקה מאליה, ולא היתה מעילה.

רב שמעי' - מיירי באותו אפר דטוענין גניזה, דהיינו תרומת הדשן דכ' ושמו, דיתן בנחת, וכולו, ולא יפזר.

טעמא דר"י דאין ביעור חמץ אלא בשריפה

והדין נותן - מה נותר דאינו בבל יראה ובל ימצא טעון שריפה, כש"כ חמץ שטעון שריפה.

א"ל - כל דין שתחילתו להחמיר וסופו להקל אינו דין, דאם לא מצא עצים יהא יושב ובטל^{מח}, ויעבור אתשביתו?

חזר ר' יהודה - נותר אסור באכילה, וחמץ אסור באכילה, מה נותר בשריפה אף חמץ.

א"ל - נבילה תוכיח דאסור ואינו טעון שריפה?
ר' יהודה - נותר אסור באכילה והנאה, וכמו"כ חמץ.

א"ל - שור הנסקל יוכיח דאסור באכילה ובהנאה ואינו בשריפה?

א"ל - חמץ ונותר אסור אף הנאה ויש בו כרת.
א"ל - חלבו של שור הנסקל יש בו אף כרת, ואינו טעון שריפה?

דף כ"ח

חזר ר' יהודה ודן דין אחר^{מז} - נותר ישנו בבל תותירו וכן חמץ [בל יראה וימצא], ולמדין מנותר דטעון שריפה.

^{מז} ע"י בתוס'.

^{מב} היינו דבר דאין בו קדשות הגוף (רש"י).

^{מג} ומצי למימר דמיירי במזיד, אולם הסיקו משמע אף בשוגג (רש"י, וע"י בתוס' באו"א).

^{מד} משא"כ אשירה אינו אסור לעולם דהיינו אם שורפה עכו"ם (רש"י, וע"י בתוס').

^{מח} ואע"ג דבשעת ביעור השבתתו בכל דבר - ע"י ברש"י.

אביי - אם נאמר דרבי האוסר בפת אוסר נמי בתנור חדש אסור דזה זווה גורם אסור, א"כ רבי היינו ר"א.

ואם נאמר דסובר זה זווה גורם מותר, ורישא לאו רבי רק כר"א, ואוסר רבי בפת משום דיש שבח עצים בפת, - הני כוסות וקערות וכו' של חרס שצרפן בעצי אשירה אסורי אף לרבי דיש שבח עצים בגופה.

ונחלקו רק בתנור וקדירה שצרפה בעצי אשירה, דאם זה זווה גורם אסור אסור, ואם אינו אסור מותר.

איכא דאמרי - דאף למד"א דאינו אסור קדירה חדשה אסור דהא מקבלה בישול מקמי דנותן עצי היתר, אבל בתנור מותר דאינו נותנים פת אלא לאחר היסק.

הלכה כמאן

רב יוסף בשם רב יהודה בשם שמואל - **תנור שהסיקו בקליפי ערלה ובקשין של כלאי הכרם** חדש יותץ, ואם ישן יוצן, ואם אפה פת לרבי מותרת ולחכמים אסורה.

ואע"ג דתניא לעיל איפכא?

שמואל איפכא קתני.

ואבע"א - דבעלמא סבר דהלכה כרבי רק מחבירו ולא מחבריו, ובהא הלכ' כמותו אף נגד חבריו, וע"כ תני איפכא דניקום רבנן כוותי^{לט}.

בישלה ע"ג גחלים ד"ה הפת מותרת

באיזה גחלים מיירי

נחלקו רב יהודה בשם שמואל עם ר' חייא בר אשי בשם ר' יוחנן - לחד דוקא בגחלים עוממות אבל בלוחשות אסורין לרבי.

ולחד - אפילו לוחשות מותרין.

רב פפא - ולפי"ד משכחת דיש שבח עצים בפת לרבי כשיש אבוקה כנגדו.

רב אמי בר חמא - ולפי"ד לרבנן משכחת לה עצים דאיסורא בשרשיפא^מ.

בעי רמי בר חמא מרב חסדא - **תנור שהסיקו בעצי הקדש ואפה בו פת** לרבנן דשרי בברייתא קמייטא דאין שבח עצים בפת מהו?
א"ל - אסורה.

^{לט} והיינו לענין דיש שבח עצים בפת ולא מטעם דזה זווה גורם (תוס').

^מ דהשנאתן כשהוא בעין משא"כ בהיסק (רש"י).

והמקור דאסור משש שעות ולמעלה - דכ' וזבחת הפסח וגוי לא תאכל עליו [דהיינו משעת שחיטה] חמץ.

ומשעה שאסור באכילה [משש שעות ולמעלה] אסור בהנאה.

לר' שמעון - לפני זמנו ולאחר זמנו אינו עובר, ובתוך זמנו בלאו ובכרת^{טו}.

והפסוק של ר' יהודה - כיון דכ' אח"ז שבעת ימים תאכל עליו מצות א"כ אינו קאי אשחיטה, ומאי דכ' לא תאכל עליו - היינו דבשעה שישנו בקום אכול מצה ישנו בבל תאכל חמץ^{טז}.

ר' יוסי הגלילי - אף בתוך המועד מותר בהנאה.

טעמא דר' יהודה - יש ג' קראי, לא יאכל^{טז} חמץ, כל מחמצת לא תאכלו, לא תאכלו עליו חמץ.

חד בתוך זמנו, וחד לפני זמנו, וחד לפני זמנו. ולר"ש - חד בתוך זמנו, וחד דחמת שנתחמץ מד"א^{טז} נמי אסור, וחד - דפסח מצרים הי' נוהג רק יום א' דנסמך ללא יאכל חמץ היום אתם יוצאים וגוי [דרשת ר' יוסי הגלילי].

ולר' יהודה - מדכ' **מחמצת** ידעינן דאף מחמת ד"א נמי אסור, ודר' יוסי הגלילי - מדסמך ל' היום, ואבע"א סמוכין לא דריש.

ומקשינן - דלכאורה שפיר קאמר ר"ש לר' יהודה? ר' יהודה - ההוא לקבעו דאף בזמן הזה חיוב לאכול מצה, ואפילו בזמן דליכא פסח^{טז}.

ולר"ש - נפקא ל' מדכ' **בערב** תאכלו מצות. ולר' יהודה - ההוא דטמא ודרך רחוקה דמחיוב לאכול מצה, אע"ג דאינו אוכל פסח.

ולר"ש - זה אינו צריך קרא דלא גרע מבן נכר וערל^{טז} דאינו אוכל פסח ואוכל מצה ומרור. ולר' יהודה - כתיב בהאי ובהאי.

דף כ"ט

ומתניתין לא כר' יהודה - דלר' יהודה אף חמץ דנכרי אסור, דלא חילק בין ישראל לנכרי? ולר"ש - אף בישראל נמי שרי?

^{טו} ע"י בתוס' דלר"ש משש שעות ולמעלה אסור באכילה ולא בהנאה ולמד מתשביטו, וע"י בראשונים דנחלקו בזה. ^{טז} ע"י בתוס'.

^{טז} ע"י בתוס' דלחזקי מנלן דאסור בהנאה ע"י"ש. ^{טז} ע"י בתוס' דהיינו ע"י מין אחר דע"י שאר בודאי מיקרי חמץ טפי. ^{טז} דכ' על מצות ומרורים וגוי.

^{טז} מתנו אליו מחמת מילה (רש"י, וע"י בתוס', וע"י"ש מש"כ לגבי מומר).

א"ל - נותר של חטאת העוף הבא על הספק לדברך אינו שורפין רק מטילין לאמה, ונותר של אשם תלוי דקוברין [ולחכמים בשניהם שורפין^{טז}] יוכיח, דיש בהן משום בל תותירו ואינו שורפין?

שתק ר' יהודה.

רב יוסף - היינו דאמרי אינשי, כפא דחטא נגרא, בגווה נשרוף חרדלא.

אביי - סדנא בסדני יתיב, מדויל ידי משתלים.

רבא - גירא בגירי מקטיל, מדויל ידי משתלים.

וחכמים אומרים מפרר וזורה וכו'

אבעיא להו - היכי קאמר שמפרר וזורה לרוח וכמו"כ לים, או דמותר לזרוק לים בלי פירור [דנמיס ונימוק מאליו]?

ובע"ז נמי תנן - דלר' יוסי שוחק וזורה לרוח או מטיל לים^מ, ויש ספק - אי מותר לזרוק לים בהדיא?

רבה - מסתברא דע"ז דלים המלח קא אזלא^{מט} [ואין ספינה עוברת שם] לא בעי שחיקה, אבל חמץ דהולך לשאר נהרות בעינן שחיקה.

רב יוסף - איפכא מסתברא דע"ז אינו ממיסה בעינן שחיקה^מ, אבל חמץ לא בעינן שחיקה.

תניא כרבה - דאם הי' מהלך במדבר מפרר וזורה לרוח, ואם הי' בספינה **מפרר** ומטיל לים.

ולרב יוסף - מיירי בחיטי דלא ישליך עם השק רק יפזר לים, אבל בנהמא אינו צריך פירור.

תניא כרב יוסף - הי' מהלך במדבר שוחק וזורה לרוח, ואם הי' בספינה **שוחק** ומטיל לים.

לרבה - מיירי בשאר נהרות.

חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח - מותר בהנאה.

חמץ של ישראל - מותר בהנאה, דכ' לא יראה לך שאר.

מתניתין מני

דתניא - לר' יהודה חמץ בין לפני זמנו ולאחר זמנו עובר עליו בלאו, ובתוך זמנו הוא בכרת.

^מ ע"י בתוס'.

^מ ע"י בתוס' דלכאורה לדבריהם נילף מנותר (תוס').

^מ ולחכמים מותר רק לזרוק לים המלח, וע"י בתוס' אי מתניתין דהכא כור כר' יוסי או אף כרבנן.

^{מט} ע"י בתוס' דבע"ז אשכחן בכמה דוכתי דיוליד לים המלח, וע"י"ש שם דלרב מועלת בע"י שחיקה בשאר נהרות וכדמוכח להלן בגמ'.

^מ ע"י בתוס' אי רב יוסף סובר דגם בים המלח בעינן שחיקה, וע"י בראשונים.

רב אחא בר יעקב - לכו"ע כממון דמי, ונחלקו דמאן דמעל סבר כר"ש, ומאן דפוטר סבר כר' יהודה דאסור אף לאחר הפסח. ולכאורה רב אחא סובר לעיל יליף משאור דראי דשל אחרים מותר, וע"כ דחזר בו. רב אשי - לכו"ע אין פודין, ודבר הגורם לממון לאו כממון, ונחלקו דמאן דסובר דמעל סובר כר' יוסי הגלילי ומותר בהנאה בפסח^ט, ומאן דסובר דלא מעל כרבנן.

ולר' יוסי הגלילי אף בתוך זמנו מותר?
רב אחא בר יעקב - מני כר' יהודה ויליף שאור דאכילה משאור דראי, דכמו שם מותר בשל אחרים ושל גבוה אף באכילה כן, ובאמת מותר אף באכילה^י ובתוך זמנו, ואידי דבישראל תני הנאה ולאחר זמנו, תני כמו"כ בנכרי.
רבא - מני כר"ש, וסובר דאסור בהנאה משום קנסא כיון דעבר אבל יראה וימצא, אבל דנכרי שרי.

ומקשינן - דלרבא ניחא מה דמסיים במשנה דכ' לא יראה, אבל לרב אחא בר יעקב לא יאכל חמץ מבעי לוי?

מי סברת דאסיפא קאי - ארישא דחמץ של נכרי מותר בהנאה קאי, דילפינן שאור שאור וכדלעיל.

ואזדו לטעמייהו - דנחלקו באוכל שאור של נכרי דעבר עליו הפסח לר' יהודה, דלרבא לוקה דלא יליף ר' יהודה משאור דראי.
ולרב אחא בר יעקב אינו לוקה - דיליף משאור דראי.

והדר רב אחא בר יעקב וסובר כרבא.
דתניא - **דאוכל חמץ של הקדש במועד** לת"ק מעל, ולי"א לא מעל.

ומאן י"א? [יש ה' פירושים]
ר' יוחנן - ר' נחוניא בן הקנה דסובר דיוהכ"פ אף דהוא רק כרת פטור מתשלומין אם הדליק גדיש דקלבדי"מ, כמו בשבת [דלכו"ע פטור]^י, וכמו"כ הכא בחמץ דיש כרת פטור מלשלם להקדש^י.
רב יוסף - אי סבירא לן כר"ש דאסור בהנאה בודאי הי' פטור דלאו ממון הוא^י, וכו"ע סברי כר"י הגלילי דמותר בהנאה, ונחלקו אי פודין לאכילת כלב וא"כ הוי ממון, או אין פודין.
רב אחא בר רבא בשם רב יוסף - לכו"ע אין פודין להאכילן לכלבים, וכו"ע כר"ש דאסור בהנאה, ונחלקו אי דבר הגורם לממון כממון דמי א"כ מעל, או דאינו ממון.

^ירש"י, ובתוס' חולק ע"ז דהיינו בהנאה ע"ש, ועי' באחרונים בזה.

^ידבשבת נפקא מלא יהי' אסון, וסובר דאף כרת היינו אסון (רש"י).

^יואע"ג דרק במזיד פטור, הכא הי' מזיד רק המעילה הי' בשוגג (רש"י), ועי' בתוס' דלדבריהם אף בשוגג פטור ר' נחוניא ע"ש.

^יואע"ג דהוי גורם וכו' - עי' ברש"י, ועי' בתוס' דלכאורה דלאחר שנעשה אפר יכול לפדותו ע"ש.

^טדמצי להסיקו תחת תבשילו (רש"י, ועי' בתוס').

בחון עצמך

- א. מהיכא ילפינן דעל ע"ז יהרג ואל יעבור?
- ב. עלה עליה עוף כשר, אבל זכר פסולה - מ"ט?
- ג. מאי סובר שמואל הלכה כרבי מחבירו, או מחבריו?
- ד. לר' יוסי פסח מצרים הי' נוהג יום א' - מנלן?

תשובות

- א. דכי בכל נפשך.
- ב. דכי עבד וקרינן עובד, דהיינו עובד דומיא דעבד דדוקא בדניחה ליי פסולה.
- ג. רק מחבירו.
- ד. מדסמך ליי היום ללא יאכל חמץ.